VI

DE POLITIEKE EN STRATEGISCHE TOESTAND VAN NEDERLAND EN ZIJNE OVERZEESCHE BEZITTINGEN GETOETST AAN EIGENBELANG EN ZELFBEHOUD.

MET EEN KAARTJE.

'S GRAVENHAGE,
MARTINUS NIJHOFF.
1862.

LEMBAGA KEBUDAJAAN
INDONESIA
VI - 73

BAT. GENOOTSCHAP VAN KENNIS

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

57 Hal

/.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

VI-73

DE POLITIEKE EN STRATEGISCHE

TOESTAND VAN NEDERLAND

EN ZIJNE

OVERZEESCHE BEZITTINGEN

GETOETST

AAN EIGENBELANG EN ZELFBEHOUD.

MET EEN KAARTJE.

'S GRAVENHAGE,
MARTINUS NIJHOFF.
1862.

BAT. GENOOTSCHAP VAN K. EN W.

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI

Snelpersdrukkerij van P. E. van Staden & Zoon.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI
Tanggal 30-06-2010
Nomor Induk : 605
BIB ID : 2010-296580 60
ITEM-ID 0100052097
Asal : Museum Pusat

Hoeveel ook in den tegenwoordigen tijd aan de Nederlandsche jongelingschap ter beoefening wordt aanbevolen, en tot welke ontwikkeling in het algemeen het aankomende geslacht in ons vaderland wordt opgeleid, omtrent enkele punten echter ontwaart men dikwijls, zelfs bij het meer verlichte gedeelte der natie, eene volslagen onbekendheid. Onder andere punten van algemeen belang, waarbij dit vooral wordt opgemerkt, zoo als het krijgswezen te land en ter zee, de toestand der verschillende kolonien, en de stelsels waarnaar die beheerd worden enz., bedoelen wij hier echter meer in het bijzonder den politieken en strategischen toestand van het eigen vaderland en zijne buitenlandsche bezittingen.

Omtrent dit hoogst belangrijke onderwerp heerscht een onverklaarbaar gebrek aan onderzoek en mededeeling, en wordt daarin over het algemeen eene onbestemdheid van gedachten en gevolgtrekkingen opgemerkt, die onwillekeurig doet denken, hoe onder zekere omstandigheden, uit gebrek aan eenheid van inzigten, de krachtigste nationaliteit kan worden verlamd, en hoe met de grootste opofferingen en de meeste toewijding van vaderlandsliefde, een staat kan te gronde gaan, en voor zijne verdere toekomst in geheel zijn aanzien, bronnen van ontwikkeling en rijkdommen, kan worden verkort en gebroken.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Wel wordt er met zekere zelfsverheffing op gewezen, hoe in een tachtigjarigen oorlog tegen Spanje, onze voorouders zich ontworsteld hebben aan vreemd geweld, en hoe veel onschuldig bloed in den naam van God is vergoten, om eindelijk in vrijheid van geweten, en waardering der eigene privilegien, zich te ontwikkelen, en op te voeren tot den hoogsten trap van rijkdom en welvaart. Hoe in opvolgende oorlogen de roem ter zee is gehandhaafd, en bezittingen heinde en ver getuigen van den grooten ondernemingsgeest van dat voorgeslacht; hoe door de magtigste staten van Europa gelijktijdig besprongen, men zich door zelfstandigheid en veerkracht daaruit heeft weten los te rukken; of eindelijk met zekere verontwaardiging afgeschilderd, hoe na eene reeks van rampen, verliezen, opofferingen en miskende toewijding aan de zaak van Frankrijk, wij ten slotte bij dat Rijk zijn ingelijfd, en een tal van jaren hebben gezwoegd onder eene ondragelijke overheersching, totdat geheel Europa tot rust teruggekeerd, ook wij onze onafhankelijkheid herkregen. Maar weinig wordt er stil gestaan bij de toepassing van die geschiedenis, naar de oorzaken gezocht van die beurtelingsche lotverwisselingen, of eindelijk opgeklommen tot een onderzoek, langs welke wegen zoodanige rampen voor de toekomst kunnen worden afgewend.

Men bepaalt zich meestal tot de feiten zonder meer, en verbloemt zich gaarne hoeveel onheil door eigen schuld, door gebrek aan voorzorg, en door onbekendheid met den waren toestand, met de ware belangen van zijn eigen land is te weeg gebragt.

Wij zullen trachten in de volgende bladzijden zoo beknopt en verstaanbaar mogelijk, onze politieke en strategische gesteldheid te toetsen aan eigenbelang en zelfsbehoud.

Wij worden daartoe te eerder aangespoord, omdat door

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

enkelen het denkbeeld wordt vertegenwoordigd, dat bij een algemeenen oorlog, Nederland toch zou worden overmeesterd, en het dus eene dwaasheid zou zijn, zich daartegen te wapenen, terwijl anderen, die zich in het bijzonder op de staathuishoudkunde hebben toegelegd, nog verder gaan, en de leer voorstaan, dat het voordeeliger is, om gedurende een zeker tijdperk eens overweldigd en gerantsoeneerd te worden voor eenige honderde millioenen, dan jaarlijks twintig millioen aan oorlog en marine uit te geven. Maar vooral worden wij daartoe aangespoord, omdat niet gelijk bij een eenhoofdig Bestuur de zaak der politiek uitsluitend uitgaat van het hoofd van den staat, en alzoo op dit oogenblik het testament van Peter den Groote nog zeer goed voor de politiek van Rusland kan blijven gelden indien de Keizer dit gevoelen aankleeft, maar omdat integendeel bij eene constitutioneele regeringsvorm als de onze, de volksmeening een belangrijken invloed uitoefent op den gang der zaken, en door hare vertegenwoordiging, hoewel indirect, inderdaad een deel van de Regering uitmakende, alzoo ook een belangrijk deel der verantwoording draagt, en dus verpligt is haren toestand zelf te onderzoeken, te overwegen en te doorgronden.

§ 1.

De grondslag van alle politiek is eigenbelang, zuiver eigenbelang; zich daarvan eene andere voorstelling te maken zoude eene dwaasheid zijn, in strijd met de ondervinding, in strijd met het gezond verstand.

Voor een beginsel wordt geen oorlog gevoerd, en al heeft Frankrijk dit denkbeeld vooropgezet, om zijne tusschenkomst in Italie te regtvaardigen, de aanhechting van Savoye en Nizza heeft genoegzaam bewezen, welke waarde moet worden gehecht aan zoodanige voorstelling.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Nu de eenheid van Italië de onvoorziene uitkomst is van de verleende hulp, zal vermoedelijk Frankrijk voor een ander beginsel, die groote uitkomst verijdelen. Ook Engeland met zijn ver vooruitzienden politieken blik, heeft het het einde van elken oorlog die het gevoerd heeft, aan den vrede, behalve handelsvoordeelen, bepaalde vermeerdering van grondgebied verbonden. Welke middelen heeft het niet in het werk gesteld om achtereenvolgens de zeemagten van alle andere staten te vernielen, ten einde de opperheerschappij ter zee voor zich alleen te behouden? Hoe ook in strijd met zijne denkbeelden van emancipatie, sedert jaren verkondigd, doet het zich verwachten, dat Engeland de eerste zal zijn, om de Zuidelijke Staten van Amerika te erkennen. 1)

Rusland, Oostenrijk, Pruissen enz. zijn traditioneel ijverend in dezelfde baatzuchtige rigting, en de verdrukking der kleinere Staten wordt verantwoord onder de kunsttermen van natuurlijke grenzen, strategische positie enz.

Het volkenregt wordt beheerscht door het regt van den sterkste, en met dezen bondgenoot geeft het vrij wel aan de rigting van elke politiek. Het is onnoodig, dit met voorbeelden te staven, de geschiedenis der wereld is daar om dit genoegzaam te bewijzen.

§ 2.

Uit dit oogpunt beschouwd is het alzoo voor elken staat, groot of klein, noodzakelijk te onderzoeken, waar hij het kwetsbaarst is, — waarin zijn eigenbelang het meest betrokken is, — van welke zijde hij regtstreeks of zijdelings de meeste kracht kan ontleenen.

Is zoodanige politiek in het algemeen minder goed te keuren bij groote magtige volkeren, waar veroveringszucht

1) Dit opstel was geschreven vóór dat het conflict met de *Trent* plaats had.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

het doeleinde is van hun streven, bij kleinere staten waar onafhankelijkheid de grondslag is van het onderzoek, wordt zoodanige overweging allezins geregtvaardigd als eene kwestie van zelfsbehoud.

De bewogen tijden, waarin wij leven, alles wat wij om ons zien gebeuren, in verband met de geschiedenis van het verledene, geven tot dat onderzoek aanleiding. Wij kunnen niet wenschen te annexeren, maar nog veel minder om geannexeerd te worden. Nederland is juist wat het zijn moet, groot genoeg om gelukkig en voorspoedig te zijn, en niet te klein om eene geconcentreerde nationaliteit te vormen, die sterk van binnen en sterk van buiten is, wanneer namenlijk niet wordt voorbijgezien (hoe weinig dit ook steeds betracht is), de oude vaderlandsche spreuk: « eendragt maakt magt », en dat men onder zekere omstandigheden vooraf bepaald weet wat men wil. Niemand toch kan zich van de toekomst iets goeds voorspellen, die haar niet heeft weten voor te bereiden.

§ 3.

De ondergeschikte rol die Nederland in de groote bedrijvigheid der politieke wereld vervult, stelt het buiten de kans om geroepen te zijn in eenige internationale kwestie op te treden. De schijn voor oorlog met eene of wel meerdere der groote Mogendheden zoo als in 1672, is wel bij den tegenwoordigen toestand van Europa niet meer denkbaar; zelfs is het te verwachten, dat geschillen met kleinere staten, waarin Nederland betrokken is, zoo die niet langs diplomatieken weg kunnen worden uit den weg geruimd, door de tusschenkomst der groote Mogendheden zullen worden beslist, zonder zelfs ons in de gelegenheid te stellen, daarover oorlog te voeren, zoo als reeds bij de afscheiding van België is gebleken.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Hebben al de Vereenigde Provinciën vroeger zoodanige rol gespeeld, en de groote politieke kwestiën helpen leiden en beslissen, of door uitputtende oorlogen aan Engeland de opperheerschappij ter zee betwist, dan was zelfs in dien tijd, hoe eervol ook, en met welken roem onze voorouders daaraan deel namen, die toestand boven hare krachten en abnormaal aan hare werkelijke belangen, aan hare werkelijke bestemming.

Het ligt in den aard der zaak, dat Nederland geen grooter belang heeft dan bij een duurzamen vrede. De ongestoorde ontwikkeling van het land zelve en van zijne Kolonien en het vrije handelsverkeer met alle volkeren van den aardbol, is traditioneel de grondslag van zijn welvaart, van zijne rijkdommen, en als een oorlog in het algemeen voor ieder volk eene ware ramp is, voor Nederland is dit nog meer in het bijzonder waar uit hoofde van zijn hierboven bedoelden bijzonderen toestand. De verschillende oorlogen, waarin wij zijn betrokken geweest, kunnen daarvan meer dan het bewijs leveren. — Het verlies van rijke Koloniën en millioenen schats aan schepen en koopwaren, hebben bij elken gesloten vrede, het zegel gedrukt op deze onomstootelijke waarheid.

Onze politieke bestemming is alzoo geheel in overeenstemming met ons eigenbelang, en terwijl onze volksaard niet dadelijk twistziek, noch roemzuchtig is, en het daarbij eene kleine natie past om tot zekere mate eene lijdelijke gedragslijn te volgen, is het gevaar voor een oorlog in dien zin niet groot.

Wij zullen trachten in eene volgende paragraaf aan te toonen uit welken bijzonderen toestand, wij, zoowel in Nederland als in Indië, daarbij nog eene zekere kracht ontleenen die ons lang voor oorlog kan behoeden en die belangrijk kan medewerken om onze onafhankelijkheid

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

staande te houden en ons het ongestoord bezit onzer Kolonien te verzekeren.

§ 4.

Hoewel nu zonder politieke beteekenis, is Nederland toch een bij uitnemendheid belangrijk plekje. Het is dit *en* als gevestigde Staat in Europa, *en* als Koloniale mogendheid in Indie. — In een zeker opzigt ontleent het zijn kracht uit zijne zwakheid. Het is dit in Europa, omdat zonder door magtsvertoon aan iemand aanstoot te geven, zijn gesteldheid zoo overwegend is, dat het, aan wien ook toegevoegd, het evenwigt van het westelijk Europa zoude verbreken, en dadelijk aan hem een beslissend overwigt zou geven aan wien het was ten deel gevallen.

Was het aan Frankrijk, dan kan de uitgestrekte zeekust van Duinkerken tot Delfzijl, met de rivieren die zich daar uitstorten, Frankrijk ter zee overmagtig maken, en zou Engeland op te veel punten te gelijk kunnen bedreigen. Was het aan Duitschland, dan treedt de hoogst begeerde Duitsche vloot te voorschijn, en kan door alliantien zoowel aan Frankrijk als aan Engeland bekommering baren. In één woord, Nederland dat zelfs geene zeemagt meer voort kan brengen, zou in handen van een derde, het aanvulsel tot eene overmagtige Zeemogendheid kunnen zijn. Ook dat Engeland een voet aan het vaste land zou hebben, is bij den toestand van Europa ondenkbaar; Engeland heeft daaraan ook geene behoefte, maar kan alleen verlangen uit die flank niet bedreigd te worden.

Indirect alzoo heeft de politieke toestand van Nederland eene groote belangrijkheid, en kan met Belgie zamen beschouwd worden, als voor het evenwigt van Europa onmisbaar.

Wat in Europa de stelling van Nederland zoo gewigtig

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

maakt, is in zeker opzigt als koloniale Mogendheid in Indie even zeer waar: de zwakheid maakt een gedeelte van zijn kracht uit.

Bij het tractaat van 1824 werd tusschen Engeland en Nederland overeengekomen, dat Nederland afstand zou doen van al zijn regten en vermeende regten op het vaste land van Azië, Engeland daarentegen van al zijn regten of vermeende regten op eenig deel van den Archipel. — Die afscheiding was in beider belang, maar vooral uit een politiek oogpunt voor beiden zeer gewenscht en zeer heilzaam.

In de eerste plaats was daarmede een einde gemaakt aan de voortdurende twisten en aanmatigingen die dikwijls door ondergeschikten geleid, tusschen de beide groote Koloniale Mogendheden bestonden, maar ten anderen was ook voor de overige geheele wereld, het wederzijdsch gezag en beheer onderling erkend en geregeld. Engeland zag te regt in, dat het, zelfs geen meester kunnende zijn van dien uitgestrekten Archipel, daar niemand liever kon dulden, dan eene kleine natie, die het geen schijn of schaduw van gevaar voor zijne overige bezittingen kon opleveren, en het dus niet noodzaken om nevens eene uitgebreide zeemagt in Europa en Amerika, te gelijker tijd eene belangrijke zeemagt beoosten de Kaap te onderhouden, te meer daar het, in geval van een Europischen oorlog, niet zoo spoedig over die zeemagt zou kunnen beschikken.

Bij de uitgebreide Kolonien die Engeland reeds bezit, kon het niets liever verlangen, dan Nederland in het voortdurend bezit te zien bevestigen van dezen zoo uitgebreiden Archipel. — Het stelsel van beheer en ontwikkeling van Kolonien heeft in Engeland eene andere beteekenis dan in Nederland. — Als de strekking van Nederland is, om daaruit directe voordeelen te trekken, van Engeland bepaalt zich dit

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA
PERPUSTAKAAN NASIONAL RI

om handelsbetrekkingen te openen en uitwegen te zoeken voor zijne industrie, Daar nu Nederland zelf geen industrieel land is, verlangt Engeland voor dat rustige bezit niets anders dan vrijgevige handelsbeginselen van onze zijde.

In dit geval is het voor Engelands belang bijna voordeeliger die Koloniën door Nederland te zien ontwikkelen, dan dat het zich zelven dit ten taak had gesteld.

Uit dat oogpunt beschouwd achten wij het kleingeestig en hebben het steeds met leedwezen gezien, dat om Singapore verschillende douaneposten worden onderhouden, die zonder ons eenig voordeel aan te brengen, den Engelschen handel geheel belemmeren.

Ook eene verandering in het tarief, waarbij de differentieele regten zooveel mogelijk worden opgeheven, zou voor andere natien eene billijke begunstiging zijn, die door de handelswereld zou worden op prijs gesteld en onze toestand in Indië eerder zou versterken dan verzwakken.

Hebben wij alzoo in den loop der gebeurtenissen, in onze Oost Indische bezittingen weinig van Engeland te vreezen, wij geloven zelfs dat onder vele omstandigheden, om de hierboven aangevoerde redenen, wij van Engeland een belangrijken, zedelijken, en misschien materieelen steun zouden kunnen verwachten, in het geval van aanmatiging op die bezittingen, door andere Mogendheden.

Niettegenstaande de pressie van de geheele natie en de pers in Engeland heeft de Regering, terwijl zij geen bezwaar heeft gezien in het bezetten van Laboan, tot dusverre de veroveringen van Radja Brooke niet onder het Engelsche bestuur willen brengen, hoewel haar regt daartoe, af te leiden uit het tractaat van 1824, nog niet zoo geheel ondenkbaar is; — maar blijkbaar heeft daartoe bijgedragen, dat Engeland geen antecedent heeft willen stellen, waarop later andere Mogendheden zich zouden kunnen beroepen,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

om evenzeer vestigingen in dien Archipel te bewerkstelligen.

Wat de *Singapore Free Press* en de *Edinburgh Review*, en andere Engelsche dagbladen schrijven, is niet de geest van de Engelsche Regering, integendeel, sedert een reeks van jaren hebben wij van de Engelsche Regering eene welwillendheid ondervonden, die niet genoeg op prijs kan worden gesteld, en die genoegzaam aangeeft, welke politiek door het bestuur in Engeland wordt voorgestaan.

Wordt Engeland alzoo geleid door zeker belang, om in den Indischen Archipel geen grooter en magtiger Mogendheden zich te zien vestigen, de groote Europesche Mogendheden die reeds naijverig zijn op de wereldheerschappij van Engeland, zullen omgekeerd, lang een zekere zedelijke steun voor ons zijn om Engeland, al had het ook andere belangen en andere bedoelingen, terug te houden, zich van die bezittingen meester te maken.

§ 5.

Onze politieke toestand is dus inderdaad gelukkig te noemen, en men zou zich onder die omstandigheden oogenschijnlijk een duurzamen vrede mogen beloven.

Het vredescongres wat daarvoor sints jaren werkzaam is, heeft echter helaas hare goede bedoelingen in zoo verre nog niet verwezenlijkt gezien, dat daarop met eenigen schijn van zekerheid valt te rekenen, en zoo lang de menschelijke hartstogten niet bedwongen zullen zijn door de rede, (wat wel tot de utopiën behoort) zal een algemeene oorlog nog allezins tot de mogelijkheden blijven behooren. — Het is alzoo de toestand van een algemeenen oorlog dien wij te beschouwen hebben.

Wij kunnen ons vooral twee omstandigheden voorstellen, waarin wij, hetzij regtstreeks, hetzij zijdelings daarbij betrokken kunnen zijn.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

In het eerste geval kan Frankrijk in een oorlog gewikkeld worden met Duitschland.

In het tweede geval kan Frankrijk in een oorlog gewikkeld worden met Engeland, terwijl uit beide die toestanden kan voortvloeijen, dat òf Engeland voor Duitschland, òf Duitschland voor Engeland partij kiest. — Onder de meeste omstandigheden zal als van zelve het eene uit het andere voortvloeijen, en is onze toestand alsdan vrij wel aangewezen. Er valt niet veel over te denken, of in dat geval zullen wij ons met Engeland en Duitschland, of wel met Duitschland en Engeland, tegenover Frankrijk moeten stellen.

In de eerste door ons aangegeven stelling, dat Frankrijk in oorlog gewikkeld is met Duitschland, zal toch vermoedelijk de neutraliteit van Engeland in geen geval verder kunnen gaan, dan voor zoolang de neutraliteit van België door Frankrijk geëerbiedigd wordt.

Wordt deze omstandigheid door Frankrijk voorbijgezien en wordt dus Engeland zelf bedreigd, dan wordt eene oorlogsverklaring van Engeland aan Frankrijk onvermijdelijk, en spreekt het van zelf, dat daaruit een toestand geboren wordt, die ons zal noodzaken partij te kiezen, en dan kan, even als in de beide vroeger genoemde omstandigheden, die keuze niet twijfelachtig meer zijn.

In de tweede door ons aangegeven stelling, waarbij Frankrijk in een oorlog gewikkeld wordt met Engeland, zal evenzeer de neutraliteit van Duitschland vermoedelijk niet verder kunnen gaan, dan voor zoolang de neutraliteit van België door Frankrijk wordt ontzien.

Het bezetten van België door Frankrijk is eene bedreiging tegenover Duitschland, die bijna even onvermijdelijk eene oorlogsverklaring aan Frankrijk ten gevolge moet hebben; wij zullen dan als van zelve daardoor worden

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

gebragt in denzelfden toestand en ons tegen Frankrijk moeten verklaren.

De al of niet eerbiediging alzoo van de neutraliteit van België zal bijna altijd het sein zijn waardoor de oorlog algemeen wordt en waarmede ook ons standpunt zal worden aangewezen.

In een oorlog tusschen Frankrijk en Engeland is er echter eene omstandigheid die meerdere overweging verdient, omdat die juist voor ons de gevaarlijkste is, en onze dierbaarste belangen in hooge mate zou kunnen compromitteren.

Indien Frankrijk, door zich te verbinden de neutraliteit van Belgie niet te schenden, om zich daardoor van de neutraliteit van het verdere vaste land te verzekeren, en alzoo Engeland te isoleren, ten einde zoo wel te land, als ter zee, al zijne krachten tegen Engeland te kunnen aanwenden, of misschien door toezegging van bij eene andere verdeeling van de kaart van Europa, bij het bezetten van Belgie, zich te gelijkertijd van onze hulp tegen Engeland te verzekeren, dan zal het van de wijsheid van onze Staatslieden afhangen of ze zich andermaal door zoodanig schijnbedrog zullen laten misleiden, om alle de rampen en onheilen van een tijdperk van 1780 tot 1815 andermaal te doorloopen, dan wel of ze, voorgelicht door de ondervinding, al zoodanige aanzoeken zullen weten af te slaan, en door de geschiedenis geleerd en wijs geworden, tot de overtuiging zullen zijn gekomen, dat Engeland onze natuurlijke bondgenoot is, en dat met haar te staan en te vallen, de rigtsnoer moet zijn van alle politiek voor Nederland. — Daartegen te zondigen, of zelfs daar in te weifelen, zal ons al dadelijk blootstellen aan al de represailles waartoe Engeland door zijne groote zeemagt en andere hulpbronnen in staat zal zijn gesteld, en is het niet te verwachten, dat

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

zoo wij, (hetgeen God verhoede) door den loop der gebeurtenissen andermaal onze Koloniën verloren, die ten tweeden male zouden terug bekomen. Daarbij indachtig dat Nederland met zijne Koloniën alles is, maar zonder deze tot eene zeer groote onbeduidendheid wordt terug gebragt, verdient dit punt bij alle te volgen politiek eene meer dan gewone overweging, en zelfs in sommige omstandigheden eene meer dan gewone opoffering van onze zijde.

§ 6.

De verovering van een land hangt niet altijd af van de grootte van zijn leger en van den omvang van zijne militaire toerustingen.

Wij hebben gezien in hoe korten tijd Napoleon I (was niet de vrede van Campoformio tusschen beiden gekomen) na eene gelukkige veldtocht, tot Weenen zou zijn doorgedrongen, en hoe later in twee opvolgende oorlogen, hij, na het verslaan van het Oostenrijksche leger, telkens in Weenen de wet voorschreef.

Ook Pruissen, geheel Duitschland en zelfs Rusland, (wanneer men de strenge ingevallen winter buiten rekening laat), zijn door hunne geduchte legers niet gewaarborgd geweest tegen het doordringen der Franschen tot in het hart van het land, tot in de hoofdstad van het Rijk zelve, en alzoo gedrongen tot elken vrede, dien de veroveraar kon goed vinden hun aan te bieden.

Evenzeer hebben de geallieerden, na de bataille van Leipzig, en later na de bataille van Waterloo, tot tweemalen toe, bijna zonder tegenstand, hunne veroveriugen tot Parijs kunnen voortzetten.

In tegenstelling hiervan, heeft soms eene enkele stad, zoo als Dantzig of Sebastopol en nog onlangs Gaëta, tegen eene geduchte overmagt, een beleg van maanden kunnen

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

doorstaan, wordt Gibraltar voor onneembaar gehouden, hebben de Franschen zich in Spanje niet kunnen staande houden, en is Engeland tot dus verre, sedert den inval van Willem den Veroveraar, (die onder geheel andere omstandigheden plaats vond), nimmer veroverd geweest, terwijl zelfs Lodewijk XIV, die het gezamenlijk westelijk Europa, tegen de kleine Republiek der Vereenigde Provincien had te wapen gebragt, alwaar men op zoodanigen aanval geheel onvoorbereid, en door verschil van inzigten de landverdediging op onverantwoordelijke wijze had verwaarloosd, nadat de eerste schok was doorgestaan en eenige gepaste maatregelen waren genomen, zijne groote begeerte om dien modderpoel (zoo als hij zich uitdrukte) te veroveren en tot Amsterdam door te dringen, heeft verijdeld gezien.

Hoewel op vijf of zesmaal honderdduizend bajonetten steunende, heeft Koning Lodewijk Philips noodig gooordeeld Parijs te versterken, en is het gevoelen algemeen, dat de bekende vierhoek aan de Mincio niet zonder invloed is gebleven op de vredesonderhandelingen van Napoleon III in den laatsten veldtogt tegen Oostenrijk.

Als wij dit hebben laten voorafgaan, dan is het vooral om aan te toonen, dat de sterkte van een land in een zeer naauw verband staat met zijne strategische positie en dat dikwijls de magtigste staat met een talrijk leger, na een enkelen ongelukkigen veldslag, zijne zedelijke en materieele krachten zoodanig gebroken ziet, dat een geheele ondergang daarvan het gevolg is, terwijl een kleine staat met een klein leger, door hindernissen begunstigd, zich dikwijls zeer lang zou kunnen staande houden. Bij een doelmatig gekozen geconcentreerd defensie-stelsel zou het misschien theoretisch te bewijzen zijn, dat Nederland, wat zijne strategische positie van de landzijde betreft, zelfs zonder bondgenooten, sterker is dan eenig gedeelte van Frankrijk,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

sterker dan Pruissen, sterker dan Oostenrijk, en vermoedelijk zelfs tot eene der sterkste positien van geheel Europa behoort, terwijl omgekeerd algemeen erkend wordt, dat Belgie niet te verdedigen is, en Engeland tot voor zeer weinige jaren zonder staand leger, en zonder eenige noemenswaardige verdediging van zijne kusten, maritieme etablissementen en andere steunpunten, de onafhankelijkheid van Groot-Brittannie alleen aan zijne vloot toevertrouwde.

De volgende bekende anecdote, die omdat ze zoo dikwijls verhaald wordt, zekere kracht van waarheid heeft bekomen, kan dit gevoelen versterken en bevestigen.

Toen Napoleon I het Koningrijk Holland bij Frankrijk wilde inlijven, gaf de generaal der genie, Krayenhoff, aan Koning Lodewijk den raad, zich daaraan niet te onderwerpen, maar liever zich met de regering binnen Amsterdam terug te trekken, die stad naar zijne aanwijzing te doen versterken, als wanneer hij van gevoelen was, dat de positie van Amsterdam, tegen geheel het vaste land van Europa te verdedigen zoude zijn. De Koning, hoe zeer ook ingenomen met de vaderlandsliefde van dien kundigen officier gaf echter aan dit voornemen geen gevolg, abdiceerde, en de eenmaal vrije onafhankelijke staat werd als een wingewest bij Frankrijk ingelijfd. Toen Napoleon later zelf in Holland kwam en bij die gelegenheid ook Amsterdam bezocht, liet hij den generaal Krayenhoff bij zich komen, vroeg hem naar de waarheid van dit feit, en gaf vervolgens zijn verlangen te kennen, de plannen van den generaal te zien. Napoleon, na in alle détails de positie te hebben onderzocht, en met den generaal te hebben beproken, waarbij hem dadelijk het zwakste punt in het oog viel, en daaromtrent opheldering vroeg, zeide ten slotte: «je vois la possibilité.»

Het oordeel in dezen, van den grootsten veldheer, die

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

misschien immer leefde, is hier niet zonder beteekenis, hoewel het bij een oorlog er verre van af is, dat wij tot zoodanig uiterste zouden gedwongen zijn, en alleen de positie van Amsterdam in aanmerking kan komen, als een laatste toevlugtsoord waar de Regering zich kan staande houden, nadat alle vroegere verdediging is uitgeput. — Wat onze strategische positie aan de zeezijde betreft, vroeger berustte die op eene talrijke vloot, en vond daarin genoegzame waarborgen. De landing der Engelschen en Russen in Noordholland in 1799 bewijst tegen deze stelling niets.

De toepassing van den stoom heeft echter in dien toestand zoodanige wijziging gebragt, dat het met vrij wat zekerheid is aan te nemen, dat hij die meester ter zee is, met de tegenwoordig bestaande hulpmiddelen, eene landing op de kust van Holland kan bewerkstelligen, met eene genoegzame legermagt, om ons van die zijde ernstig te bedreigen. — Van den Hoek van Holland tot nabij de positie van den Helder, is de kust bijna overal zoodanig te naderen, dat onder bescherming van het verdragende geschut, in de meeste omstandigheden, eene landing niet belet zal kunnen worden, te meer, daar de kust eene lengte van ruim achttien mijlen beslaat, en het onzeker is waar de onderneming beproefd zal kunnen worden.

Wat betreft het indringen des vijands binnen onze zeegaten, ten einde onze positien te forceren, en alzoo achter de linien van defensie te komen, dit blijft aan meer bezwaren onderhevig, en is het te verwachten, dat met goeden kans van wel te slagen, de positien van Durgerdam en het Hollandsch Diep als de steunpunten der Utrechtsche linie, lang aan elken vijand kunnen betwist worden, terwijl van daar uit, met ligtere vuurtuigen van groote snelheid, en doelmatige bewapening, de zeegaten moeten bewaakt worden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Eene leger-afdeeling, met alles wat daarbij behoort, van zoodanige beteekenis, dat die ons eenigzins zou kunnen verontrusten, kan met geen flotille worden aangevoerd, terwijl op zich zelve staande vaartuigen zonder troepen, van een diepgang, zoo als onze zeegaten benoorden Texel en van Maas en Goedereede zulks toelaten, als minder gevaarlijk kunnen worden beschouwd.

Wij zouden dan ook van meening zijn, dat behalve eene zekere scheepsmagt ter reede van Texel, alle navale magt met eene enkele uitzondering (het Sluissche gat), op deze beide positien behoorde geconcentreerd te zijn, om van daar uit te opereren, en ook daarop zich terug te trekken. — Enkele gedetacheerde vaartuigen, die afgesneden kunnen worden, loopen zonder eenig nut aan te brengen gevaar van genomen te worden, en werken daardoor schadelijk op de zedelijke kracht van het geheele verdedigings-systeem. Beter is het in dat geval op zoodanige punten, die de vaarwaters bestrijken, landbatterijen of wel martellotorens op te rigten.

Terwijl alzoo van de zeezijde, met het groote doel voor eene landing op de kust van Holland, alle magt tegen ons kan worden aangewend, zonder dat wij op die uitgestrekte basis bijna eenige magt daartegen kunnen overstellen, en door geen vloot zoodanige bedreiging kunnen afweren, kan omgekeerd van de landzijde, die slechts naauwe toegangen aanbied, en waar onze linien op vele plaatsen, zelfs alleen langs dijken, kunnen genaderd worden, betrekkelijk daartegen, eene zeer aanzienlijke magt worden tegenover gesteld.

Behalve dat de verdedigende wijze van oorlog te voeren in ons voordeel is, komt ook de meerdere geoefendheid van een vijandelijk staand leger, gewoon om in het open veld te ageren, hier minder in aanmerking.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Onze grootste kracht moet alzoo in de landverdediging gezocht worden.

Wat betreft de strategische positie van onze buitenlandsche bezittingen, wij zullen ons alleen bepalen tot onze Oost-Indische bezittingen, want hoewel Curaçao en St. George d'Elmina zeer goed te verdedigen zijn, zoude het verlies van die kolonien niet te kort doen aan een eenmaal aangenomen algemeen stelsel.

Tot op het einde van de vorige eeuw schijnt de aandacht van de groote Mogendheden in Europa op den Indischen Archipel, met het doel om die stelselmatig te veroveren, minder gevestigd te zijn geweest.

In de belangrijke vloot, die steeds door den Staat der Vereenigde Nederlanden werd onderhouden, lag ook een groote zedelijke steun voor het behoud dier bezittingen. Daarbij had de Oost-Indische Compagnie onverminderd een gedeelte landtroepen, doorgaande tot hare beschikking eene zekere scheepsmagt, die veelal aangevuld was met eenige oorlogschepen van den Staat.

Ten einde de punten van aanval te verminderen, was door de Compagnie als beginsel aangenomen, de havens der zuidkust van Java niet te exploiteren, zoodat dit gedeelte van het eiland, dat reeds op zich zelven vrij bar en onherbergzaam, en door ondoordringbare bosschen bezet is, elken toegang tot het binnenland van Java onmogelijk maakte. De noordkust, hoewel op bijna elk punt te naderen, is moerassig en ongezond, en bij de weinige begaanbare wegen, die toen nog waren aangelegd, waren de punten tot landing geschikt, betrekkelijk gering. Op al de buitenbezittingen van eenig aanbelang waren sterkten aangelegd die, behalve dat ze de bevolking moesten in bedwang houden, voor dien tijd vrij wel een op zich zelf staanden aanval van de zeezijde konden afweren.

De groote magt ter zee van Spanje en Portugal was

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

gebroken, Frankrijk zelfs in die tijdperken dat zijne zeemagt aanzienlijk genoeg was om iets te weeg te brengen, dacht minder aan het vestigen van kolonien op grooten schaal, en Engeland hield zich meer bezig om de opperheerschappij ter zee in Europa meester te worden. Onder die omstandigheden mogt de Compagnie zich verheugen in het ongestoorde bezit van dien uitgebreiden Archipel.

Na den vrede van Amiens echter beproefde Engeland, na vooraf in den loop van eenige jaren de geheele zeemagt in Oost-Indie vernield te hebben, eene landing in de nabijheid van Batavia, die zoo wel gelukte, dat in 1811 die rijke bezittingen voor ons verloren gingen.

Sedert 1815, tijdstip waarop wij onze kolonien terug bekwamen, heeft men door de ondervinding geleerd, te regt begrepen dat de verdediging van Java hoofdzakelijk moest berusten op landverdediging.

Een vloot toch meende men, bij de afnemende sterkte der zeemagt van den Staat, zoude, hoe groot die ook was, door Engeland, door Frankrijk, misschien zelfs door Amerika overvleugeld kunnen worden, daarbij ontbreekt het op Java aan refugehavens, ten minste voor schepen van eenigen diepgang.

De verdediging van Java alzoo aan eene vloot toe te vertrouwen, als men niet zeker is ten allen tijde de sterkste te kunnen zijn, zoude eene noodelooze opoffering zijn, die geene waarborgen hoegenaamd oplevert.

Behalve dat, is Engeland tot dusverre de eenige Mogendheid die de middelen bezit om eene landing op Java te beproeven. Aan Frankrijk ontbreekt daarvoor nabij gelegen steunpunten, zoo als eene dergelijke expeditie zou vorderen, en aan Amerika ontbreekt zoowel een vloot als eene legermagt.

Men heeft dus bij eene landverdediging alleen slechts het oog op eene dier Mogendheden te vestigen, terwijl bij

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

eene verdediging die op eene vloot berust, men, om nog niet van Rusland te spreken, reeds dadelijk de aandacht aan drie Zeemogendheden moet verleenen.

Partieele represailles toch kunnen ons in het bezit dier gewesten niet verontrusten en zullen wij ons alleen daartegen door andere middelen van tegenweer kunnen dekken.

Daarbij mag bij het verdedigings systeem van Java niet worden voorbij gezien, dat men zoo wel tegen een opstand van de bevolking zelve, als op een aanval van een buitenlandschen vijand, moet voorbereid zijn.

In dien zin zijn te Batavia, Sourabaija, en Samarang citadellen aangelegd, is de vesting Ambarawa in het midden van Java aan den ingang der Vorstenlanden gebouwd, om als een centraal punt bestemd te worden waarin zich ten laatsten het Gouvernement met de geheele krijgsmagt kan terug trekken, om alzoo nog de verdediging te beproeven, terwijl Tjillatjap aan de Zuidkust, sedert die haven geopend is en door wegen aan de binnenlanden is verbonden, van zeer belangrijke verdedigingswerken is voorzien.

Over de meerdere of mindere doelmatigheid van die verschillende fortificatiën is veel getwist, wij willen daarover niet oordeelen, maar wel zijn wij van gevoelen, dat voor de verdediging van Java uit een maritiem oogpunt, niet genoeg is gedaan. Hoewel de Hoofdverdediging op de landmagt berust, zal er toch ten allen tijde eene niet onaanzienlijke zeemagt in Indië aanwezig zijn, en behalve dat deze, met de koopvaardijvloot, de particuliere stoomschepen enz., geborgen moet kunnen worden, zal ook van de aanwezige Marine bij eene doelmatige bestemming in de verdediging, een hoogst nuttig gebruik kunnen worden gemaakt.

Als men aanneemt dat de punten geschikt voor eene landing, met het doel om Java te vermeesteren, uitslui-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

tend gelegen zijn op de Noordkust, tusschen Sourabaija en Batavia, dan kunnen deze beide positiën, als de steunpunten der linie van operatie, worden beschouwd. Ook het vernielen van maritieme en andere etablissementen, zoo mede de koopvaardijvloot, en de aanwezige oorlogschepen enz., wanneer die niet beschermd zijn, zal tot eene der eerste handelingen van elken vijand behooren.

Uit dat gewigtige tweeledige oogpunt zijn beide die stellingen niet genoeg gewaarborgd, en is het vooral te betreuren, dat de werken voor de positie van Onrust, die reeds waren aangevangen, geheel zijn opgegeven.

Wij zouden van meening zijn, dat tusschen den vasten wal van Java en Onrust, eene vrij sterke positie kan worden daargesteld, wanneer op Onrust een belangrijk hoofdwerk, met voorwerken op Kerkhof en Purmerend, en ondersteuningswerken op het eiland Kuiper, de Steen van Onrust en den vasten wal van Java werden aangelegd.

Eene insnijding nabij eene der mondingen der Tjirana rivier met een bassin, zou de koopvaardijvloot voor zoo verre die anders niet geborgen was, kunnen opnemen. — Vermoedelijk zal zelfs een geheel gesloten haven kunnen verkregen worden, wanneer de Steen van Onrust met Onrust werd verbonden, en steenen dammen werden gelegd van de Mathilda-klip naar den vasten wal, en van den hoek van Tangarang tot nabij 100 el van Kuiper-eiland. Zoodanige positie kan als van het uiterste gewigt worden beschouwd. (1)

Als aan de Noordkust Sourabaija goed versterkt, en de positie van Onrust veilig is, ten minste voor een coup de main, dan kunnen deze punten met de uitmuntende, en zoo men meent onneembare haven van Tjilatjap aan de

(1) Om onze meening te verduidelijken, is hier nevens eene ruwe schets dier positie bij gevoegd. Het met rood geteekende stelt voor de versterkingen en steenen dammen, daarbij voorgenomen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Zuidkust, een belangrijke steun voor Java zijn, en de aanwezige zeemagt in de gelegenheid stellen, krachtdadig tot het behoud van die bezitting of tot het afweren van andere aanrandingen mede te werken. Het valt toch niet te ontkennen dat voor en alleer iets tegen Java kan worden ondernomen, zoodanige punten, hetzij door blokkade, hetzij door die te vermeesteren, onschadelijk moeten worden gemaakt.

De strategische positie van Java alzoo te zamen vattende, behoort de verdediging te berusten op landverdediging, ondersteund door de in Indie aanwezige zeemagt.

Wanneer op een voldoend leger kan worden gerekend, en de beide uiteinden der linie van aanval, in de stellingen van Sourabaija en Batavia, zoo veel mogelijk versterkt worden, ten einde daarin alle maritieme magt te concentreren, en de aangelegde werken goed te bezetten, dan kan, met de hoofdmagt in eene stelling bij Samarang, met Ambarawa achter zich, het geheel, als een vrij beduidende staat van weerbaarheid worden aangemerkt. Hij die meester ter zee is, blijft ook hier onze gevaarlijkste vijand, maar ten allen tijde zullen wij eene vriendelijke hulp, en een getrouwen bondgenoot ondervinden in het terrein en in het klimaat zelve, in de moeraskoortsen en epidemiën, in de bezwaren om belegeringsgeschut aan te voeren enz. enz.

Wij zullen over de buiten-bezittingen in het bijzonder niet spreken, dan voor zoo verre enkele punten in verband staan tot Java.

In het algemeen mag men aannemen, en dit is voor Indie zoo wel als voor Nederland zelve waar, dat zoolang de Regering bestaat, ook de Staat als gevestigd kan worden beschouwd, en dat het te verwachten is, en met regt kan worden bedongen, dat bij een vrede, afzonderlijke veroveringen of bezettingen worden teruggegeven.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

De oude grenzen van een land zijn de preliminaire grondslagen van elke eerlijke vredesonderhandeling. Zijn daarentegen en het land en zijne koloniën veroverd, dan heeft men niets te bedingen, niets te vorderen.

In het eerste geval kan men veelal rekenen op den steun van bondgenooten, in het tweede geval is men aan zich zelven, en aan de willekeur van den veroveraar overgegeven.

Daar nu niet alle buitenbezittingen in zoodanigen staat van tegenweer kunnen worden gebragt, dat op het behoud daarvan bij een ernstigen aanval mag gerekend worden, en eene halve verdediging slechter is dan geene verdediging, omdat ze demoraliserend werkt op de hoofdverdediging zelve, zouden wij het wenschelijk achten de verdediging van alle buitenbezittingen op te geven, om zoo doende alle magt op Java te concentreren.

Alleen de westkust van Sumatra zouden wij hiervan wenschen uit te zonderen.

De baai van Tappanoly aldaar, die door hare ligging gemakkelijk te verdedigen is, zoude versterkt moeten wo den tot aanvulsel van de verdediging van Sumatra en tot refuge voor oorlogs- en koopvaardijschepen.

Wij leven niet meer in eene eeuw, dat eene plaats die niet verdedigd wordt, aan plundering is bloot gesteld; de rampen van een oorlog voor de niet verdedigde plaatsen zullen alzoo minder groot zijn, dan bij eene halve verdediging.

Daar behalve op Sumatra alle verdedigingswerken der buitenbezittingen nog bijna in den staat zijn, waarin die ten tijde der Oost-Indische Compagnie verkeerden, en bij de tegenwoordige middelen van aanval voor geene verdediging hoegenaamd vatbaar zijn, kan hieruit niets voortvloeijen dan onnoodige versnippering van krachten, teleurstelling en demoralisatie van het geheel, weshalve het

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

raadzaam is die gaandeweg te slopen, en daarvoor alleen in de plaats te stellen een klein geretrancheerd kamp met een reduit voor de bezetting, die in dat geval niet grooter behoeft te zijn dan voor de bescherming der ambtenaren tegen de inlandsche bevolking gevorderd wordt.

In het algemeen is eene exploitatie van de buitenbezittingen meer dan wij redelijker wijze kunnen bezetten, niet met eene wijze staatkunde overeen te brengen, en zouden wij vreezen gevaar te loopen, van langs dien weg eenmaal onder onze eigen grootheid verpletterd te worden.

Wanneer wij alzoo komen tot een slotsom van overwegingen, over onze politieke en strategische gesteldheid, dan worden wij als van zelve geleid tot de navolgende conclusie:

1°. Dat onze politieke verhouding zoowel in Nederland als in onze Oost-Indische bezittingen begunstigd wordt door de uiteenloopende belangen en den naijver van de grootere magten in Europa.

2°. Dat zoo wel in Nederland zelve als op Java onze strategische toestand medebrengt, dat de meeste kracht kan worden ontwikkeld in eene landverdediging.

3°. Dat wij op zee in alle opzigten het kwetsbaarst zijn, en dat bij het gemis eener eigen overmagtige vloot, alleen een bondgenootschap met dengenen die meester ter zee is, ons kan behoeden voor ondergang en vernietiging in onze rijkste hulpbronnen.

§ 7.

Wanneer wij Frankrijk en Engeland beschouwen als de twee groote Mogendheden, die aan het hoofd staan van de beschaving en ontwikkeling der wereld, dan kunnen wij voor beiden eene onverdeelde sympathie gevoelen.

Wij zelven zijn sedert bijna drie eeuwen in diezelfde rigting werkzaam geweest, en hebben in verhouding tot

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

onze krachten, zelfs meer dan gewoon daartoe bijgedragen.

Wat de Franschen, onafhankelijk van de heerschzuchtige strekking der regering, als natie betreft, wij kunnen eene groote sympathie gevoelen voor de edelmoedigheid en ridderlijkheid van het Fransche karakter, voor hunne zucht naar beschaving en ontwikkeling in kunsten en wetenschappen.

Wij kunnen ze bewonderen in de veldtogten van het eerste Keizerrijk, bij Lodi en Rivoli, bij Jena en Austerlitz, bij Wagram en Marengo, wij kunnen in hen erkennen de eerste militaire mogendheid van Europa, maar wij zijn niet oorlogzuchtig en niet roemzuchtig genoeg, om andermaal te wenschen de zonen des vaderlands te leenen, om Spanje te helpen veroveren, of naar Moskou te trekken om Rusland tot reden te brengen; wij zijn te bedrijvig en te werkzaam, en hebben te groot belang in handel en nijverheid, om niet af te keuren, dat Frankrijk als een groot militair campement gestadig geheel Europa bedreigt, en daardoor eene voortdurende wankelbaarheid brengt in alle bedrijvigheid, en andere staten noodzaakt tot groote uitrustingen te land en te zee.

De staatspartij die in 1795 de Franschen inhaalde en vierde, om de beginselen van 1789 hier te verkondigen, zal zich niet andermaal daartoe gedrongen gevoelen, want op den weg van vrijheid, gelijkheid, en broederschap zijn wij sedert zekerlijk onze Fransche broeders verre vooruit gestreefd.

Hoezeer ook op godsdienstig, op koloniaal, en zelfs op staatkundig gebied, hier te lande, verschil van meening bestaat, is toch de grondslag van alle die gevoelens: Vaderlandsliefde, en is er zekerlijk geene partij aanwezig, die, leunende op de gedurige omwentelingen in Frankrijk, het democratische, socialistische, of communistische element,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

met den aankleve van dien (alle welke staatkundige beginsels in Frankrijk vertegenwoordigd zijn) zouden wenschen te huldigen, om daaraan de dierbaarste belangen des vaderlands ten offer te brengen.

Maar wat boven dit alles sterker spreekt, en ons meer van Frankrijk verwijdert, is de herinnering waartoe de Fransche alliantie geleid heeft, welke jammeren daardoor over het vaderland zijn uitgestort, hoe wij gedurende een reeks van jaren ten koste van millioenen schats, de Franschen behulpzaam zijn geweest in hunne oorlogzuchtige ondernemingen, en bij den vrede van Amiëns, door hen in onze billijke vorderingen zijn miskend; hoe, zonder ons zelfs daarover te hooren, door den eersten consul Ceylon aan Engeland is afgestaan, om voor zich zelven gunstige voorwaarden te bedingen; hoe wij bij dien vrede niet als eene onafhankelijke natie, maar als een vassal van Frankrijk, te naauwernood zijn toegelaten, en de militaire bezetting van het land, het of- en defensief tractaat met Frankrijk, het bezit van Vlissingen, en de honderden millioenen voor Frankrijk uitgegeven, buiten eenige sprake bleven; hoe bij dien vrede reeds de Bataafsche republiek alle zelfstandigheid had verloren, en wij als eene militaire voorpost van Frankrijk werden beschouwd, om daarna nog een tijdperk te doorloopen tot 1815, waarin alle welvaart gesloopt, alle regten verkracht, alle geldmiddelen uitgeput, en de geweldigste overheersching op het punt was ons geheel te vernietigen, — om met die geschiedenis achter zich, niet bedachtzaam te zijn tot toenaderingen, die andermaal zoodanige gevolgen zouden kunnen na zich slepen.

Wat betreft de Engelschen, onafhankelijk van de politiek die soms door de regering is voorgestaan, kunnen wij als natie eene groote sympathie gevoelen voor de grootheid en fierheid van het Engelsche karakter, voor de vaderlands-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

lievende toewijding haar eigen, voor den vrijzinnigen geest, waarop zij zich op het gebied van zedelijke en maatschappelijke beschaving, van handel en nijverheid ontwikkelt, voor de burgerlijke en huisselijke deugden, voor de ernstige kracht van hare godsdienstige beginselen. Waar vooral kan die sympathie grooter zijn, dan bij een volk dat deze grondtrekken als hoofdbeginsels van zijn eigen volksbestaan erkent, en zoo de beide natien zich over en weer niet altijd even hoog gewaardeerd hebben, dan is dit alleen daaraan toe te schrijven, dat zij zich niet genoeg hebben gekend.

Met dezelfde geaardheid en dezelfde toewijding hebben zij elkander overal ontmoet, op denzelfden weg van handels- en koloniale ondernemingen, die hun beider grootheid moest bevorderen; in de daaruit opgewekte afgunst was de oorzaak gelegen der opeenvolgende zeeoorlogen, die wonden hebben geslagen welke de tijd alleen in staat was te heelen. De toestanden intusschen zijn veranderd, ook daar heeft de beschaving haren weldadigen invloed uitgeoefend, en terwijl geen zeemagt meer de ijverzucht van Engeland kan opwekken, leert de ondervinding, dat dezelfde oorzaken niet meer dezelfde uitwerking hebben, en dat, hoewel nog altijd in een en dezelfde rigting werkzaam, welwillendheid en vriendschap kan worden ondervonden en in de plaats is getreden voor woest geweld en heerschzucht.

Maar afgescheiden van die meerdere of mindere sympathiën, afgescheiden van die meerdere of mindere grieven, hebben wij grootere belangen, groote verpligtingen.

Wij hebben verpligtingen tegenover ons zelve, verpligtingen tegenover Europa te vervullen, en als wij bij die overwegingen weten te vergeten en te vergeven en aan beide de groote Mogendheden gelijke hoogachting

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

kunnen toedragen, dan mogen wij echter daarbij onze belangen en wat ons voor het vervolg te doen staat niet vorrbij zien.

Onze verpligtingen tegenover ons zelve eischen dat wij den Staat der Nederlanden met zijne Koloniën ongeschonden voor het nageslacht bewaren. Onze verpligtingen tegenover Europa eischen, dat wij de positie die met België zamen, ons als het ware is aangewezen, als voor het evenwigt van Europa noodzakelijk, handhaven. — België heeft dit zeer goed begrepen, en in het versterken van Antwerpen drukt ze hare bedoeling uit tot hoeverre zij voornemens is die positie te handhaven.

Hetgeen onze Belgische broeders daarmede tot stand brengen, ook voor de bevestiging van ons vaderland, geeft hun een regtmatigen aanspraak op ons bondgenootschap, op onze ondersteuning, onder zekere omstandigheden, en geeft aanleiding te overwegen, in hoe verre Maastricht en Venlo, Breda en 's Hertogenbosch daardoor voor ons in waarde rijzen.

Onze verpligtingen tegenover ons zelve eischen, dat wij onze krachten daar vooral ontwikkelen, waar wij het sterkst zijn, en ons versterken door bondgenooten, daar waar wij zelve het zwakst, het kwetsbaarst zijn. Wees vrienden met Frankrijk en bondgenoot met Engeland, was reeds de politiek van onzen grooten staatsman den Raadpensionaris Johan de Witt, en als dit waar was in een tijd toen wij aan onze zeemagt de grootste ontwikkeling hadden gegeven, hoe veel te meer zal dit waar zijn thans, nu wij bijna geen zeemagt meer hebben, en niet meer in staat zijn die voort te brengen.

Behalve om vele redenen van algemeen staatsbelang, en de herinnering hoe gunstig de Engelsche alliantie ons altijd geweest is, moet vóór alles de grondslag van

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

ons bondgenootschap met Engeland berusten op zijne overmagt en opperheerschappij ter zee.

Ten eerste. Om het behoud van onze Kolonien te verzekeren.

Ten tweede. Om den handel en de scheepvaart, en de bronnen van aanvoer uit die Overzeesche bezittingen open te houden.

Ten derde. Om onze eigendommen op zee te vrijwaren tegen aanranding.

Ten vierde. Omdat wij aan de zeekust het minst te verdedigen zijn. Terwijl wij al spoedig van Gelderland, Friesland en Groningen zullen zijn afgesneden, kunnen wij zoodra Engeland de handen ter zee genoegzaam vrij heeft, elk oogenblik met eene landing in Holland bedreigd worden waardoor de oorlog op ons eigen grondgebied wordt overgebragt.

In een bondgenootschap met Engeland hebben wij België tusschen ons en Frankrijk in, Pruissen nevens ons, terwijl de zee open is, en wij alzoo zelfs vermoedelijk een gedeelte der zeemagt tot de landverdediging kunnen bezigen.

Alle bronnen van welvaart kunnen in zekere mate blijven vloeijen, onze kolonien zijn verzekerd, en de zedelijke en materieele steun van Groot-Brittannië is ons een waarborg voor onze dierbaarste en meest kwetsbare belangen.

Ook Engeland kan wederkeerig zoodanig bondgenootschap op hoogen prijs stellen, en heeft daarbij zelfs groot belang.

Het is voor Engeland niet onverschillig met het vaste land verbonden te blijven, en dan is de kortste en beste weg zekerlijk die welken Nederland aanbiedt.

Maar, gewigtiger dan dit is de positie van Engeland tegenover Nederland, uit een strategisch oogpunt. — De opperheerschappij ter zee van Engeland zou bedreigd kunnen worden, wanneer Frankrijk meester is van de

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

havens van Antwerpen, Vlissingen, Hellevoetsluis en Texel, om door groote uitrustingen ter zee, van daar uit, Engeland te verontrusten met landingen enz. — Het zwakste gedeelte van Engeland is in de nabijheid der Theems, daar mist het die uitmuntende oorlogshavens van het Kanaal, terwijl de weinige afstand van Londen zoodanigen inval tot de meest bedenkelijke maakt. Ook wordt door de positien van Antwerpen, Texel, enz., reeds uit den aard der zaak aan de Fransche Marine in het kanaal eene groote afleiding bezorgd, en als de basis van operatie voor de Fransche zeemagt zich nu bepaalt tusschen Brest en Cherbourg, dan zoude zij daarmede eene uitgestrektheid verkrijgen tot benoorden Texel.

De Bataafsche Republiek had dan ook om de zaak van Frankrijk goed te dienen, nimmer grooter fout kunnen begaan, dan de vloot van den Admiraal de Winter te noodzaken naar zee te gaan. Engeland onderhield op de reede van Yarmouth eene vloot van 26 linieschepen om Texel te blokkeren, en nadat de vloot van de Winter vernield was, kreeg zij deze zeemagt beschikbaar en de handen ruim om al hare krachten tegen Frankrijk en Spanje aan te wenden. De gevolgen waren dan ook de opvolgende nederlagen, die eindigden met de beide zeemagten te vernielen.

Engeland heeft nog een ander belang bij een bondgenootschap met Nederland. Als Frankrijk Engeland wil verontrusten met landingen, dan is het omgekeerd voor Engeland noodzakelijk van de landzijde en vooral van de noordzijde Frankrijk te doen beoorlogen, ten einde afleiding te bezorgen aan het Fransche leger, en alzoo alle denkbeeld van eene landing in Engeland of Ierland onmogelijk te maken, terwijl eindelijk ons bondgenootschap voor Engeland nog meer in waarde rijst (door de positie van de Helder en de reede van Texel), voor het geval dat eene

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

der Noordsche Zeemogendheden zich aan Frankrijk zoude willen aansluiten.

Wij zullen de tegenstelling niet maken van een bondgenootschap met Frankrijk.

Het is te verwachten, dat wij dan al dadelijk daarmede zullen beginnen waarmede wij in het andere geval pas ten laatsten zouden eindigen.

Eene bezetting van 25 of 30 duizend man Franschen in ons land, bovenmatig groote uitrustingen ter zee, bovenmatig groote leeningen, stilstand van handel en scheepvaart, de kolonien afgesneden en in groot gevaar, en eindelijk het geheele land gebezigd als militaire voorpost van Frankrijk.

Al deze natuurlijke gevolgen liggen genoegzaam voor de hand, om daarbij niet langer stil te staan.

Leiden onze verpligtingen tegenover ons zelve, met het oog op zoo groote belangen, ons tot een bondgenootschap met Engeland, onze verpligtingen tegenover Europa eischen, dat wij onze onafhankelijkheid weten staande te houden, als voor het evenwigt van Europa noodzakelijk, en dat wij nog meer dan België (welks onzijdigheid gewaarborgd is) voorbereid zijn, om bij het uitbreken van een oorlog tusschen de groote Mogendheden, onze neutraliteit tot zekere mate te doen eerbiedigen, en, zoo die op eenige wijze geschonden wierd door het geval dat ons eenige dwang werd opgelegd of wel dat Frankrijk de neutraliteit van België niet eerbiedigde, alsdan partij te kiezen, en ons door een of- en defensief verbond te vereenigen met Engeland, Pruissen en België.

De neutraliteit langer vol te houden, hoe voordeelig ook oogenschijnlijk, is onstaatkundig. Zij wekt het wantrouwen op van beide partijen, opent den weg tot onderhandelingen, waarin toezeggingen worden gedaan die

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

later niet vervuld worden, in één woord stelt den weg open tot weifeling en dubbelzinnigheid.

Maar aangenomen dat die valsche stelling in den eersten opslag aannemelijk scheen, dan nog ontbreken ons de krachten voor eene gewapende neutraliteit. Want al is het ook voor een oogenblik aan te nemen, dat wij een genoegzaam leger konden opstellen, om onze grenzen te bezetten, en ons van die zijde te doen eerbiedigen, dan ontbreekt het ons ten eenenmale aan eenige zeemagt, om onze Kolonien en onze handelsvloot te beschermen, of eene vloot uit te rusten, die omdat men ze liever voor dan tegen zich heeft, ontzag inboezemt.

In dien toestand van onvermogen heeft men de represailles van beide de groote Zeemogendheden te vreezen, en de gevolgen daarvan zullen niet uitblijven. Beter is het alzoo dit laatste niet af te wachten, maar de bezetting van België te beschouwen als eene schending der neutraliteit, als het oogenblik van beslissing, en dadelijk België de behulpzame hand te bieden, door het bezetten van de Schelde, in de positie van het fort Bath, ten einde de gemeenschap met Antwerpen niet afgesneden te zien. Wij gaan uit van de veronderstelling, dat bij zoodanige spanning het geheele land reeds in een zekeren staat van tegenweer is gebragt maar in elk geval zal het ten hoogste wenschelijk zijn gelijktijdig met zoodanige demonstratie de positie van den Helder en de reede van Texel als eene der sleutels van de Noordzee op de meest mogelijke wijze te verzekeren, ten einde niet door een *coup de main* aldaar overvallen en verrast te worden.

Door zoodanige houding zullen België en Nederland kunnen bijdragen tot het behoud van den vrede of om, zoo reeds de oorlog is uitgebroken, voor te komen, dat die algemeen wordt, daardoor beiden in aanzien winnen in

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

de oogen van geheel Europa, en zich van eene verpligting kwijten die omgekeerd regtmatige aanspraken geeft, om zekere verkregene regten te handhaven en te doen eerbiedigen.

§ 8.

De opperheerschappij ter zee is de kracht van Engeland, en als feitelijk die opperheerschappij niet meer betwist kon worden, nadat Engeland de vereenigde vloten van Frankrijk, Spanje en de Bataafsche Republiek had vernield, en gedurende eene reeks van jaren geheel Europa geblokkeerd hield, zoodat *ter naauwer nood* een enkel fregat meer vertrouwende op de kracht van zijne welbezeildheid, dan op de kracht van zijn wapentuig, zich op zee durfde wagen, dan vordert echter op dit oogenblik die stelling, naar de algemeene opvatting, eenige nadere toelichting.

Het valt niet te ontkennen, dat sedert dien tijd in den toestand van het militaire zeewezen eene belangrijke omwenteling heeft plaats gevonden, dat ten gevolge van de toepassing van den stoom, het militare element meer is op den voorgrond getreden, en daarentegen de uitnemendheid van zeeman betrekkelijk van zijn gewigt heeft verloren en dat als het antwoord door Nelson gegeven aan een zijner kapiteinen in den krijgsraad, vóór het inzeilen van Aboukir, op diens aanmerking, «dat er geene voldoende ruimte zoude zijn om de Fransche vloot te doubleren:» dat «waar een Fransch schip kan zwaaijen, een Engelsch schip kan manoeuvreren.» de juiste uitdrukking was van de verhouding der onderlinge zeemagten van dien tijd, dit op dit oogenblik niet meer waar is, en dat inderdaad, uit een zuiver militair oogpunt, de beide marines zich belangrijk zijn benaderd.

Wij willen gaarne daarbij voegen, dat er voor de

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

later niet vervuld worden, in één woord stelt den weg open tot weifeling en dubbelzinnigheid.

Maar aangenomen dat die valsche stelling in den eersten opslag aannemelijk scheen, dan nog ontbreken ons de krachten voor eene gewapende neutraliteit. Want al is het ook voor een oogenblik aan te nemen, dat wij een genoegzaam leger konden opstellen, om onze grenzen te bezetten, en ons van die zijde te doen eerbiedigen, dan ontbreekt het ons ten eenenmale aan eenige zeemagt, om onze Kolonien en onze handelsvloot te beschermen, of eene vloot uit te rusten, die omdat men ze liever voor dan tegen zich heeft, ontzag inboezemt.

In dien toestand van onvermogen heeft men de represailles van beide de groote Zeemogendheden te vreezen, en de gevolgen daarvan zullen niet uitblijven. Beter is het alzoo dit laatste niet af te wachten, maar de bezetting van België te beschouwen als eene schending der neutraliteit, als het oogenblik van beslissing, en dadelijk België de behulpzame hand te bieden, door het bezetten van de Schelde, in de positie van het fort Bath, ten einde de gemeenschap met Antwerpen niet afgesneden te zien. Wij gaan uit van de veronderstelling, dat bij zoodanige spanning het geheele land reeds in een zekeren staat van tegenweer is gebragt maar in elk geval zal het ten hoogste wenschelijk zijn gelijktijdig met zoodanige demonstratie de positie van den Helder en de reede van Texel als eene der sleutels van de Noordzee op de meest mogelijke wijze te verzekeren, ten einde niet door een *coup de main* aldaar overvallen en verrast te worden.

Door zoodanige houding zullen België en Nederland kunnen bijdragen tot het behoud van den vrede of om, zoo reeds de oorlog is uitgebroken, voor te komen, dat die algemeen wordt, daardoor beiden in aanzien winnen in

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

de oogen van geheel Europa, en zich van eene verpligting kwijten die omgekeerd regtmatige aanspraken geeft, om zekere verkregene regten te handhaven en te doen eerbiedigen.

§ 8.

De opperheerschappij ter zee is de kracht van Engeland, en als feitelijk die opperheerschappij niet meer betwist kon worden, nadat Engeland de vereenigde vloten van Frankrijk, Spanje en de Bataafsche Republiek had vernield, en gedurende eene reeks van jaren geheel Europa geblokkeerd hield, zoodat *ter naauwer nood* een enkel fregat meer vertrouwende op de kracht van zijne welbezeildheid, dan op de kracht van zijn wapentuig, zich op zee durfde wagen, dan vordert echter op dit oogenblik die stelling, naar de algemeene opvatting, eenige nadere toelichting.

Het valt niet te ontkennen, dat sedert dien tijd in den toestand van het militaire zeewezen eene belangrijke omwenteling heeft plaats gevonden, dat ten gevolge van de toepassing van den stoom, het militare element meer is op den voorgrond getreden, en daarentegen de uitnemendheid van zeeman betrekkelijk van zijn gewigt heeft verloren en dat als het antwoord door Nelson gegeven aan een zijner kapiteinen in den krijgsraad, vóór het inzeilen van Aboukir, op diens aanmerking, «dat er geene voldoende ruimte zoude zijn om de Fransche vloot te doubleren:» dat «waar een Fransch schip kan zwaaijen, een Engelsch schip kan manoeuvreren.» de juiste uitdrukking was van de verhouding der onderlinge zeemagten van dien tijd, dit op dit oogenblik niet meer waar is, en dat inderdaad, uit een zuiver militair oogpunt, de beide marines zich belangrijk zijn benaderd.

Wij willen gaarne daarbij voegen, dat er voor de

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Fransche zeemagt veel is gedaan, dat onder den invloed van den Admiraal Lalande, den Prins van Joinville, en andere hoogstverdienstelijke Officieren, de Fransche zeemagt zich sedert eene reeks van jaren bij uitnemendheid heeft ontwikkeld, en dat zoo wel in hare intigtingen van personeel als materieel, groote verbeteringen zijn daargesteld; dat omtrent hare geoefendheid, geestdrift, en toewijding, bewonderenswaardige uitkomsten zijn verkregen, dat de Fransche zeeofficieren, wat hun wetenschappelijk standpunt betreft, tot de meest ontwikkelden behooren van alle marines, en dat onder hen, een groot aantal Hoofd- en Vlagofficieren worden aangetroffen, die der Fransche zeemagt tot groote eer verstrekken. Dat de Fransche scheepsbouw, die ten allen tijde zeer geroemd is geweest, en meermalen tot model diende voor de Engelsche oorlogschepen, onder den Hoofd-Ingenieur Directeur van scheepsbouw Dupuy de Lome de uitmuntendste typen heeft aangegeven voor de nieuwere soorten der zeemagt, en eindelijk dat Napoléon III, doordrongen van het gewigt van eene welingerigte zeemagt, met een geoefend oog en doortastende maatregelen, daaraan eene sedert lang ongekende uitbreiding en deugdelijkheid heeft gegeven.

Hoezeer wij nu al dien vooruitgang gaarne erkennen en naar waarde weten te schatten, willen wij echter als de gelukkigste gevolgtrekking daarvan toch niet verder gaan, dan de stelling aannemen, dat elk schip van de Fransche zeemagt gelijk staat met elk schip van de Engelsche zeemagt van gelijk charter. De zeeoorlogen treden eene nieuwe phase van beproeving in, die voor beiden vreemd is, en niets zou kunnen wettigen tegenover een krachtig ondernemend volhardend zeevolk dat alle de deugden van eene zeevarende natie en toewijding van Vaderlandsliefde in zich heeft, met het prestige achter

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

zich van zijne onoverwinnelijkheid een haarbreed verder te gaan in onderstellingen, die nog verre van bewezen zijn.

Hoe groot nu ook die uitkomsten zijn en Frankrijk in de gelegendheid stellen groote maritime expeditien te ondernemen, hetzij alleen, hetzij in zamenwerking met andere Mogendheden, of bij de oorlogen die zij te voeren heeft, door spoedige operatien, of zijdelingsche of regtstreeksche ondersteuning, zijn leger kracht bij te zetten, verandert dit echter naar onze zienswijze den toestand van Frankrijk niet in eenen zeeoorlog tegenover Engeland. Wij willen niet treden in vergelijkingen van ondergeschikten aard omtrent personeel of materieel, punten toch die veelal te betwisten zijn, en waarvoor geene genoegzame stellige gronden zijn aan te voeren. Ongelijke stoomkracht en voorraad steenkolen zijn gebreken die bij de schepen der beide vloten gelijkelijk worden aangetroffen, en wat de bemanningen betreft, wij verwachten, zonder in details te treden, bij beiden gelijken moed, gelijke volharding, gelijke toewijding en vaderlandsliefde, en hoe diep ook bij de geheele Engelsche natie de overtuiging is ingedrongen, dat alleen de opperheerschappij ter zee in staat is Engeland zijn eenmaal aangenomen standpunt te doen behouden, zou dit echter niet voldoende zijn, wanneer niet die overtuiging ondersteund werd door overwegende hulpbronnen van levendige en materieele strijdkrachten.

De opperheerschappij ter zee van Engeland berust naar onze meening op de navolgende grondslagen:

1. Zijne groote nationale rijkdommen.

2. Het productieve vermogen om zeemagt voort te brengen.

3. De gunstige strategische gesteldheid van Engeland en zijne buitenlandsche bezittingen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

De nationale rijkdom van Engeland is van te algemeene bekendheid om daarbij lang stil te staan.

Engeland heeft daarbij betrekkelijk eene kleinere landmagt te onderhouden en staat dus de zeemagt van Frankrijk reeds uit den aard der zaak daartegenover in eene zeer ongunstige verhouding. Het is ook vermoedelijk aan die dubbele oorzaak toe te schrijven, dat Frankrijk niet doorgaande in het bezit eener aanzienlijke zeemagt is geweest, en dat alleen bij tusschenpoozen die zeemagt sterk genoeg was, om eenig gewigt in de schaal te leggen.

Na de nederlaag b. v. bij Kaap La Hogue in 1692, door de vereenigde Engelsche en Nederlandsche vloten, waar de kern der Fransche zeemagt vernield werd, heeft Frankrijk vijftig jaren noodig gehad zich van dat verlies te herstellen, terwijl in 1815, met behulp van den aanbouw van Venetië, Genua, Antwerpen en de maritime etablissementen der Nederlanden, gevoegd bij den vasten wil van Napoleon I, Frankrijk zich nog niet had opgeheven van de geleden nederlagen in het laatste gedeelte der vorige en het begin van deze eeuw.

Engeland was daarentegen in staat om gedurende het geheele tijdperk van het eerste Keizerrijk, eene vloot te onderhouden van vijf tot zes honderd schepen (groot en klein), bemand met 110 tot 120,000 zeelieden, met jaarlijksche begrootingen van 10 tot 12 millioen ponden sterling, en eindigde in 1815 met eene zeemagt zoo in dienst als in reserve, van 180 linieschepen, 240 fregatten en 300 kleinere vaartuigen.

In 1836 was echter de Engelsche vloot verminderd tot op 17.500 koppen in werkelijke dienst, en tot 1854 was die sterkte variërende tot ongeveer 30,000 koppen als maximum, met begrootingen van zes tot zeven millioenen ponden sterling, maar dit belette toch niet dat Engeland

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

een jaar na het uitbreken van den Krimoorlog (1855), reeds twee vloten in zee had, gezamenlijk bemand met 70,000 koppen.

Sedert 1854, tijdstip waarop men in Engeland meerdere aandacht is gaan verleenen aan de krijgstoerustingen van Frankrijk, tot op heden, is de begrooting van Marine (onafhankelijk van buitengewone credieten voor den Krimoorlog) bijna verdubbeld, en was die in 1861 in vollen vrede opgevoerd tot 12 millioen ponden sterling, onverminderd dat in die jaren 46 millioen ponden sterling aan de kustverdediging is besteed.

De budgetten in Frankrijk waren gedurende dien tijd (behalve buitengewone credieten tijdens den Krimoorlog) jaarlijks 120 à 125 millioen francs, en in 1857 is daarenboven gedurende 14 jaren, 17 millioen francs voor de zeemagt toegestaan, ten einde in 1872 te geraken tot eene vloot van 40 schroeflinieschepen en 50 schroeffregatten.

Met deze uitgaven die Engeland ongehinderd heeft kunnen besteden, zien wij reeds in vredestijd het Fransche finantiewezen zich ondermijnen en uitputten.

Marine zal hoe langer hoe meer eene kwestie van geld worden, en wanneer zoo als reeds bij sommigen voor bewezen wordt gehouden, een ijzeren vloot de bestaande houten vloot zal vervangen, waarvan de eerste type, het linieschip, 750,000 pond sterling, en de tweede type, het fregat, 500,000 pond sterling zal moeten kosten, dan zal hoe langer hoe meer uit een finantieel oogpunt de kwestie der opperheerschappij ter zee in het voordeel van Engeland beslist worden.

Als een tweede punt hebben wij genoemd het productive vermogen van Engeland om zeemagt voort te brengen.

Bij eene onderlinge vergelijking omtrent het productive vermogen der beide landen, vinden wij, dat terwijl in

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Frankrijk wat het materieel betreft bijna uitsluitend moet gerekend worden op de Rijkswerwen en Rijks-etablissementen en alzoo de productie geleidelijk voortgaande maar voor zekeren aanbouw vatbaar is, de Rijks-etablissementen in Engeland de geheele particuliere industrie achter zich hebben, en dit wil iets zeggen in een land waar de koopvaardijvloot meer tonnenlast alleen bevat dan die van het overige gezamentlijke Europa. Zoo ziet men in gewone tijden bijna voortdurend in Engeland bij particulieren oorlogschepen bouwen voor andere Rijken, voor Rusland, Egypte, Turkije, Brazilië en zelfs nog in den laatsten tijd voor Oostenrijk, terwijl een of twee gepantserde fregatten voor het nieuwe Koningrijk Italië op de Rijkswerf te Toulon moesten worden gemaakt.

Die onevenredigheid in hulpbronnen bij particulieren zal nog belangrijk grooter worden, wanneer eens de geheele vloot van ijzer zal zijn.

Wat betreft de Rijks-etablissementen behalve Rochefort en Lorient die als werwen van aanbouw van minder gewigt zijn, heeft Frankrijk Toulon aan de Middellandsche Zee en Brest en Cherbourg aan het kanaal als groote etablissementen van aanbouw en uitrusting.

Engeland heeft daarentegen Portsmouth, Plymouth, Portland aan het kanaal, Cheerness, Woolwich, Devonport, en Chattam aan de Teems, Pembroke aan de regteren Corc aan de linker monding van het Iersche kanaal. Met uitzondering van Portland en Corc die meer uitsluitend oorlogshavens zijn, met magazijnen voor aanvulling, zijn al deze etablissementen zoo wel voor aanbouw als voor uitrusting en meest allen van grooten omvang.

Het navolgende geeft eenigzins aan wat in Engeland kan gedaan worden onder zekere omstandigheden. Toen in het

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

begin van 1858 de Fransche en Engelsche strijdkrachten voor zoo verre de nieuwe vloot (de schroeflinieschepen en schroeffregatten) betreft, bijna gelijk stonden, werd Engeland door dat schrikbeeld wakker geschud, en was reeds die verhouding in 1861 als volgt:

Frankrijk 37 schroeflinieschepen en 39 schroeffregatten,
Engeland 63 » » 41 »

Engeland heeft het bewonderenswaardige voorbeeld gegeven van in 26 maanden zijne vloot met 30 schroeflinieschepen en schroeffregatten, hetzij nieuw, hetzij getransformeerd, te hebben vermeerderd, terwijl in datzelfde tijdperk de Fransche vloot slechts met 5 of 6 schepen van diezelfde soort is toegenomen.

Wat betreft het personeel, Frankrijk bemant zijne vloten uit de inscription maritime; Engeland daarentegen uit vrijwilligers door aanwerving.

Beide stelsels hebben hun voor en tegen en berusten geheel op den volksaard en de meerdere of mindere ruimte van zeevolk.

Het getal ingeschrevenen bedraagt gewoonlijk in Frankrijk 80 à 85,000 man, waarvan in den regel ongeveer 30,000 man op de vloot zijn ingescheept. — Zoodra de oorlog uitbreekt, heeft Frankrijk dadelijk noodig de vloot met nog 30,000 man aan te vullen, zoodat, gesteld dat alle ingeschrevenen kunnen opkomen en beschikbaar zijn, dan blijft de reserve slechts van 20 tot 25,000 man.

Dit zoude op zich zelve niet zoo onbeduidend zijn, maar de 30,000 man tot aanvulling en de 20 à 25,000 man voor reserve zijn ongeoefend, en daarachter heeft Frankrijk weinig meer waarop gerekend kan worden, daar, buiten de inscription maritime, het geheele zeevarende gedeelte der natie geen 75,000 zeelieden bedraagt en deze grootendeels tot de visscherijen behooren.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Na 1858 is in Engeland in gelijke verhouding van den aanbouw ook het personeel der zeemagt vermeerderd.

In 1859 telde de bemanning der vloot, buiten de mariniers, slechts 37,000 man.

In 1861 was dit reeds 58,000, en met inbegrip der mariniers en der jongens voor opleiding is de gezamentlijke bemanning op de begrooting van 1861 uitgetrokken voor 78,000 man in werkelijke dienst.

Alleen de opleiding der jongens levert jaarlijks aan Engeland 2000 matrozen.

Maar achter die geduchte vloot heeft Engeland eene handelsvloot, kustvaart en visscherijen, waarin 350,000 zeelieden gebezigd worden, en daarvan alleen 200,000 in de groote vaart, die even als vroeger, wij twijfelen er niet aan, voor Engeland eene onwaardeerbare schat van reserve daarstellen.

Dit alleen stelde Engeland bij den Krim-oorlog in de gelegenheid om binnen een jaar zijne vloot te verdubbelen.

Ook het hoogere personeel is in Frankrijk geheel ontoereikende, en zou dit dadelijk blijken bij het uitbreken van een oorlog.

Tijdens den Krim-oorlog deed zich dit reeds merkbaar gevoelen.

Terwijl Engeland 6000 officieren heeft van alle rangen, bezit Frankrijk slechts 1574 officieren, welk getal, zelfs zonder eenige reserve, geheel onvoldoende zou zijn om zijne tegenwoordige vloot in dienst te stellen.

Hoewel de Vereenigde Staten van Noord-Amerika geene belangrijke zeemagt onderhouden, schijnt toch dit Rijk, wat productief vermogen van Marine betreft, zoowel in personeel als materieel de eenige staat te zijn die in dezen Engeland nabij komt, en misschien door den tijd zou kunnen overtreffen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Maar, zal men zeggen, Engeland heeft bij de uitgebreide bezittingen die ze te bewaken heeft, zoo veel meer Marine noodig, en zal die dus uit den aard der zaak meer verspreid zijn, terwijl Frankrijk zijn zeemagt geconcentreerd steeds beschikbaar kan hebben voor het geval van oorlog.

Hoewel dit niet geheel te ontkennen valt, is dit echter meer schijnbaar dan in werkelijkheid, en doet Engeland in een zeker opzigt daarmede ook zijn voordeel.

Engeland heeft drie groote vloten in dienst, de Middellandzee vloot, de Kanaalvloot en de vloot in de West-Indische en Noord-Amerikaansche wateren.

Wat Engeland bovendien heeft, zoo als aan de Kaap de Goede Hoop, in Brasiliën, aan de Westkusten van Afrika en van Zuid-Amerika, deze stations zijn meerendeels op zich zelve staande schepen, waarin Engeland eene uitmuntende kweekschool vindt, om jong volk te oefenen, en die gezamenlijk, wat de koppensterkte betreft, niet zoo beduidend zijn, en al dadelijk bij het uitbreken van een oorlog, met eene zekere overmagt de vijandelijkheden op dat terrein zouden overbrengen.

Behalve tijdelijke expeditiën in China, heeft Engeland beoosten de Kaap de Goede Hoop geene zeemagt, en wordt in die dienst voorzien door eene zoogenaamde Koloniale Marine of Bombay Navy.

Wordt nu de vloot uit de Amerikaansche wateren terug geroepen en aangesloten bij de Kanaalvloot, dan is Engeland dadelijk gereed voor oorlog.

De Middellandschezee-vloot is in den regel sterker dan hetgeen de Franschen in Toulon kunnen bijeenbrengen.

De Kanaalvloot is sterker dan hetgeen in de havens aan den Oceaan in dienst is, en de Kanaalvloot gecombineerd met de West-Indische, is sterker dan hetgeen aldaar nog in dienst gesteld kan worden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Het laatste en meest onbetwistbare punt waarop wij meenden dat de opperheerschappij ter zee van Engeland berust, is zijne gelukkige strategische gesteldheid, in verband met die zijner buitenlandsche bezittingen.

Afgescheiden dat Engeland over den geheelen aardbodem verspreid, uitgestrekte landen en kolonien bezit, heeft het zich in den loop van twee eeuwen meester gemaakt van al de voornaamste punten, die de toegangen van de binnenzeeën of de uitgestrektheid van den Oceaan beheerschen, en die tegelijkertijd bestemd zijn, om in tijd van oorlog aan zijne kruisers tot steunpunten te verstrekken.

Hongkong voor de Chinesche wateren, Singapore en Pinang voor straat Malakka, Perim voor de Roode Zee, de Jonische eilanden voor de Adriatische Zee en Gibraltar en Malta voor de Middellandsche Zee, kunnen beschouwd worden als de sleutels van die verschillende zeeboezems, terwijl de Kaap, St. Helena, de Bermudes, Helgoland, verschillende eilanden in de Caraïbische zee, benevens Guernsey, Jersey en Alderney (of Aurigny), de oogen zijn waardoor Engeland ziet, de levensbeginselen waarmede het zijne opperheerschappij ter zee voedt.

Al die punten zijn belangrijk versterkt en op de meesten zijn depôts voor steenkolen en magazijnen aangelegd, en meerdere of mindere reparatie-middelen voorhanden.

Frankrijk heeft van dat alles niets. Enkele punten hier en daar verspreid, en daarbij slecht gekozen, kunnen als zoodanig niet in aanmerking komen, en de Fransche zeemagt in eenig opzigt tot steun verstrekken.

Onafhankelijk hiervan heeft Frankrijk het groote nadeel, dat bij een zeeoorlog een zijner grootste etablissementen van aanbouw en reparatie afgesneden wordt. De vloot van Toulon en het etablissement zelf wordt geneutraliseerd door Gibraltar. Geene vereenigingen van de strijdmiddelen

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

van de Middellandsche Zee met de havens van den Oceaan is mogelijk, zoo lang die positie niet geforceerd is, en daar Engeland tot in de minste bijzonderheden kan bekend zijn wat in Toulon in dienst kan worden gesteld, heeft het alleen zorg te dragen voor eene sterkere vloot in Gibraltar.

Wat betreft Cherbourg en Brest, beiden zijn zekerlijk rijke en groote etablissementen, maar als havens om uit te opereren hebben ze het nadeel, dat negen maanden van het jaar de Z.-W. en W. winden aldaar heerschende zijn en ze tot lager wal maken, en dat daartusschen, wat eigenlijk de basis van operatie der Fransche Marine uitmaakt, met eene uitgestrektheid van 30 tot 35 mijlen, de groote en diepe baai van St. Michel gelegen is, die om hare sterke stroomen en groote gevaren zeer gevreesd is.

Elk zeeman schuwt in het Kanaal de Fransche kust, maar vooral de bogt tusschen Brest en Cherbourg.

De eenige punten nu in die baai, die tot refuge zouden kunnen strekken, zijn in handen der Engelschen (Guernsey en Jersey).

Het was daar dat de admiraal Tourville, uit gebrek aan refuge, het schoonste gedeelte der vloot van Lodewijk XIV verloor in den reeds vroeger vermelden zeeslag van Kaap La Hogue. Beoosten Cherbourg heeft Frankrijk niets meer wat voor schepen van eenigen diepgang toegang verleent, terwijl bezuiden Brest wel Lorient en Rochefort zijn gelegen, maar het voor eene gehavende vloot altijd bezwaarlijk en niet zonder gevaar mag gerekend worden, die havens te bereiken.

In tegenoverstelling van die allerongunstigste positie, heeft Engeland langs eene schoone kust, die bijna voor alle winden beschutting aanbiedt, op eene basis van nog geen 30 mijlen, drie alleruitmuntendste oorlogshavens, Plymouth, Portland en Portsmouth, de laatste met twee

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

uitgangen, geducht versterkt en voorzien van de grootste hulpmiddelen voor aanvulling en reparatie, terwijl het in dat geval de etablissementen van de Theems en Pembroke achter zich heeft voor den aanbouw, en, behalve de uitmuntende reede van Duins, verschillende havens van refuge. Op ongeveer 10 à 11 mijlen van de haven van Portland, die juist gelegen is tusschen Portsmouth en Plymouth, ligt het eilandje Alderney (Aurigny) als versterkt punt om Cherbourg te bewaken. Dit punt is in de laatste jaren van belangrijke werken voorzien, heeft eene haven, geschikt om het dubbele der vloot van Cherbourg te bevatten, en is met onderzeesche telegraphen aan de drie hierboven genoemde oorlogshavens verbonden.

Is het te verwachten dat Frankrijk, nog zedelijk verpletterd door de nederlagen van Trafalgar en Aboukir, in deze ongunstige stelling van onder de lij op, zijne overwinningen zal behalen en zich wreken over de geleden verliezen.

Is het te verwachten, dat Frankrijk van uit deze ongunstige stelling met zoodanige ongelijke hulpmiddelen, zoodanige ongelijke strijdkrachten de opperheerschappij ter zee zal bevechten, om daarna door eene landing het vermeesteren van Engeland te beproeven, ten einde langs dien weg eene lauwer te meer te vlechten aan de onsterfelijke roem van zijn groot leger. Wij gelooven het niet, wij gelooven aan geene opperheerschappij ter zee van Frankrijk, en dus ook aan geene landingen, wij gelooven aan geen aanvallenden oorlog ter zee van Frankrijk, en zijn zelfs van meening, dat Frankrijk in een zee-oorlog zich weinig van zijne basis van operatie zal durven verwijderen, uit vrees van afgesneden te worden of bij een nederlaag een groot gedeelte zijner vloot onherstelbaar verloren te zien.

Wij hebben voor ons zelven de overtuiging, dat in een vernieuwden zeeoorlog, ongeacht alle opofferingen en alle

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

toewijding van moed en vaderlandsliefde een gunstiger uitslag waardig die oorlog zou eindigen met de opperheerschappij van Engeland ten sterkste te doen uitkomen en voor reeksen van jaren op nog vaster en duurzamer grondslagen te bevestigen.

§ 9.

Maar, zal men vragen, waarvoor al dat geschrijf, waarvoor herinneringen opgewekt die reeds zoo lang tot het verledene behooren of vergelijkingen en tegenstellingen gemaakt die de teergevoeligheid van bevriende Mogendheden in zekere mate zouden kunnen opwekken; is dan het gevaar voor oorlog zoo groot?

Wij hopen het niet, integendeel, wij wenschen van harte, dat Europa nog lang voor zoodanige ramp moge bewaard blijven, wij gelooven zelfs ook voor dit oogenblik niet dadelijk aan oorlog, wij stellen te veel vertrouwen in het doorzigt van Keizer Napoleon, om niet in te zien, dat en voor het belang van Frankrijk en voor het belang van zijne dynastie een algemeene oorlog allerverderfelijkst zou zijn, en een zee-oorlog in het bijzonder voor Frankrijk te veel ongustige kansen zou opleveren, om zonder daartoe door het uiterste gedrongen te zijn, die nieuwe zeemagt in de waagschaal te stellen van in zijn jeugdige opkomst voor een belangrijk tijdsverloop gebroken te worden.

Wij gelooven dat ook Engeland te zeer overtuigd is, dat vrede algemeene welvaart aanbrengt en dat voor de voorspoed en ontwikkeling van Groot Brittannie, vrede de meest wenschelijke toestand is, om niet van zijne zijde alles te vermijden wat een oorlog zou kunnen uitlokken. Maar zal, bij den gespannen toestand waarin Europa gebragt is, een oorlog altijd onvermijdelijk zijn?

Zal, al is ook Keizer Napoleon overtuigd, dat, toen

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

hij zeide «het Keizerrijk is de vrede», dit de beste uitdrukking was voor hetgeen Frankrijk het meest behoefde, ten allen tijde de kwestie van oorlog of vrede ter zijner beslissing zijn?

Zal Engeland met zijne tot dus verre gevolgde lijdelijke houding in groote politieke kwestien, steeds voortgaan Frankrijk zekeren voorrang te geven; zal Engeland voortdurend kunnen aanzien de uitbreiding der zeemagt van Frankrijk, hare inmenging in internationale kwestien buiten Europa, hare vestigingen in andere deelen der wereld; of toestaan dat improductieve kapitalen voortdurend het krijgswezen versterken en een toestand van wantrouwen en stilstand helpen bestendigen in alle handelsondernemingen, die bijna erger is dan een oorlog?

Wij weten het niet, wij willen niet beslissen, maar zeker is het dat een onbeduidende oorzaak aanleiding kan geven tot groote verwikkelingen, en dat, zoo Engeland eenige jaren geleden werd teruggehouden door drie belangrijke redenen om gewelddadig op te treden, twee van die redenen hebben opgehouden te bestaan, de toestand van Engeland daardoor belangrijk is gewijzigd en het gevaar voor oorlog in die mate grooter is geworden.

Tot voor zeer kort geleden was Engeland ingeslapen op zijne overleveringen en ten gevolge der transformatie zijner scheepsmagt van eene zeil- en een schroefvloot, op een zee-oorlog minder voorbereid. Daarenboven had Engeland altijd Amerika in den rug en was het onzeker welke houding die Mogendheid zoude aannemen. Konden de VereenigdeStaten in hunne ijverzucht om Europeschen invloed uit Amerika te verbannen, ook van de gelegenheid gebruik maken om Canada en andere bezittingen te bemagtigen, genoeg is het, dat de kracht van Amerika voor jaren gebroken is en dat de Engelsche Marine op voldoende hoogte

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

is gebragt om door deze beide omstandigheden niet meer terug gehouden te worden.

Hoewel alzoo niet dadelijk, blijft echter bij de meeste gezindheid tot vrede, het gevaar voor oorlog groot en verdient de kwestie allezins de aandacht en de overweging.

Op de Regering zoo wel als op de Volksvertegenwoordiging rusten groote verpligtingen.

Op de Regering verpligtingen van voorzorg voor de ure des gevaars.

Op de Volksvertegenwoordiging verpligtingen van onderzoek naar den waren toestand, de ware belangen des vaderlands, opdat die twee staatsligchamen waarop de natie haar geheele vertrouwen stelt, zich in oogenblikken van gevaar onderling kunnen ondersteunen en de kracht der natie niet wordt gebroken door verdeeldheid en door onbekendheid met haar eigen toestand, haar eigen belangen.

De opofferingen en de toewijding van 1830 tot 1836, geven eenig denkbeeld van de teleurstelling die de Nederlandsche natie zou ondervinden, wanneer bij een algemeenen worstelstrijd het vaderland en zijne kolonien verloren gingen door fouten, afhankelijk van hen die onbedachtzaam de krachten van het land miskend, de ware belangen niet gepeild, de geschiedenis niet geraadpleegd hebben.

Op de Regering zoowel als op de Volksvertegenwoordiging rusten niet alleen de verpligtingen van het oogenblik, maar ook de verpligtingen voor de toekomst.

In oogenblikken van rampspoed toch worden zoo ligtelijk zij getroffen die het naaste aan het Bestuur zijn, al liggen ook de oorzaken daarvan in het verledene.

Uit dat oogpunt beschouwd, brengen wij gaarne hulde aan de verdiensten van den tegenwoordigen Minister van Oorlog, die gedurende zijn bestuur er op bedacht is om

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

met uitmuntenden ijver het land in een behoorlijken staat van tegenweer te brengen, en erkennen wij in billijkheid hetgeen verrigt is door den laatst afgetreden Minister van Marine, die gedurende den tijd dat hij aan het hoofd van het bestuur was, er steeds bedacht op is geweest om in verhouding der toegestane middelen zoowel de materieele als levendige strijdkrachten op doelmatige en min kostbare wijze te vermeerderen en in verband te brengen met de eischen zoowel van de kolonien als van het moederland, terwijl wij eindelijk ons ten volle vereenigen met die leden van 's Lands Vertegenwoordiging die eene enquête hebben voorgesteld omtrent den staat van de zeemagt en het aandeel dat de zeemagt behoort te hebben in de verdedigingsmiddelen van het vaderland en zijne kolonien, opdat de opwekte onzekerheid daaromtrent mag worden weggenomen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
PERPUSTAKAAN NASIONAL RI

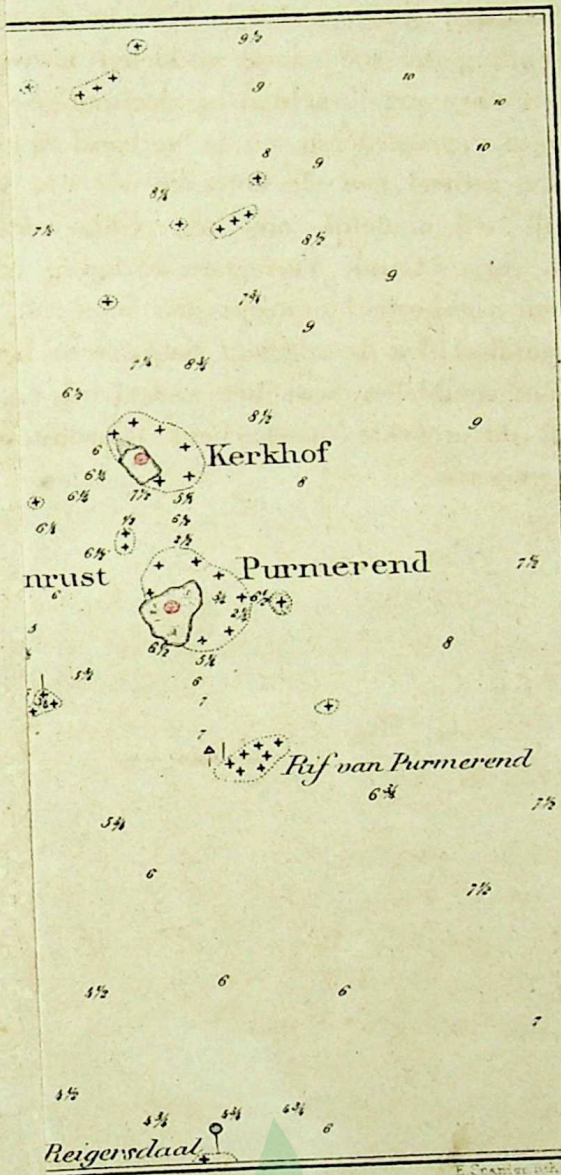
Kerkhof
Purmerend
nrust
Rif van Purmerend
Reigersdaal

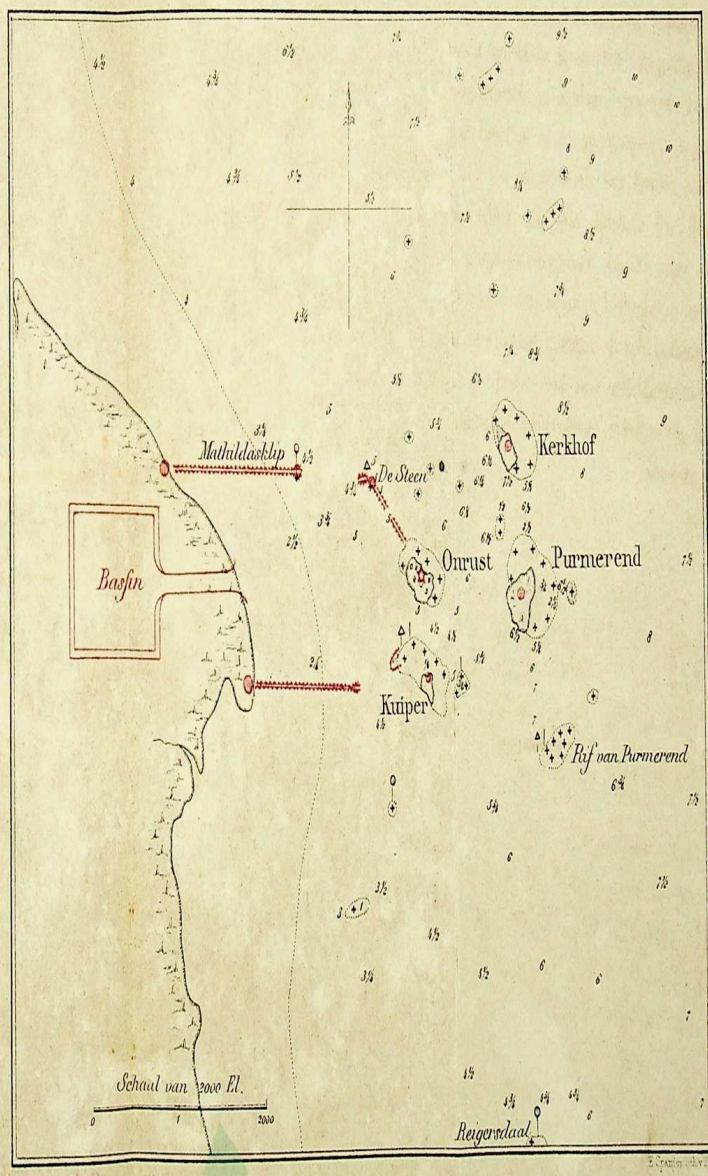
Mathildasklip
De Steen
Kerkhof
Basin
Onrust
Purmerend
Kuiper
Rif van Purmerend
Schaal van 2000 El.
0
1
2000
Reigersdaal

...desch Indonesisch
Bataviaasch Genootschap
van Kunsten en Wetenschappen

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

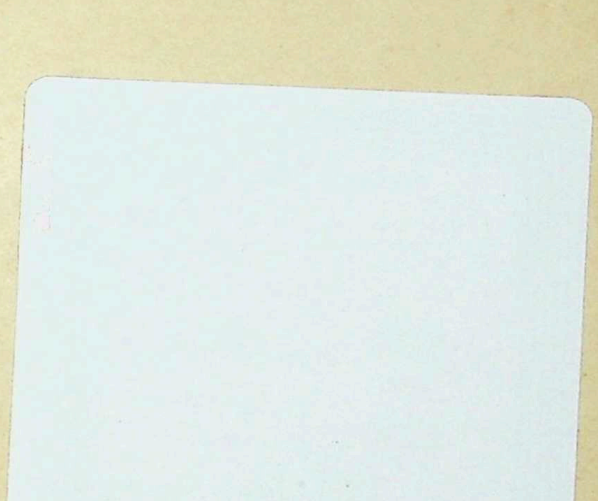

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA